

Kā atklāt viltus ziņas?

Par arvien izplatītāku parādību pasaulē kļūst tā sauktās viltus ziņas un dezinformācija, proti, cilvēku maldināšanas nolūkā apzināti sagrozīta informācija. Viltus vēstījumus vieglāk izplatīt ļauj arī sociālie tīkli un to personalizācijas instrumenti. Bieži vien tiek izmantotas emocijas, lai pievērstu uzmanību šādiem vēstījumiem un pēc iespējas palielinātu klikšķu skaitu ekonomisku vai ideoloģisku iemeslu dēļ. Pat gados jauni un digitālajā jomā zinoši cilvēki atzīst, ka ir grūti atpazīt sagrozītas ziņas. Būtiski ir arī tas, ka lietotāji atzīst — tikai sešas no desmit ziņām, ar kurām tie dalās sociālajos tīklos, tiek pirms tam izlasītas. Aptuveni 85 % eiropiešu uzskata, ka viltus ziņas ir problēma viņu valstī, un 83 % uzskata to par problēmu demokrātijai kopumā. Šis kompass jums palīdzēs orientēties informācijas okeānā un vieglāk rast ceļu melu un dezinformācijas uzplūdus!

8. PIEVIENOJĒTIES MĪTU GRĀVĒJIEM!⁽²⁾

Uzziniet par jaunākajiem trikiem un paņēmieniem, ko izmanto viltus ziņu izplatītāji. Atmaskojiet viltus ziņas. Informējiet arī draugus.

7. KĀ AR MŪSU PAŠU AIZSPRIEDUMIEM?

Nereti vēstījums ir pārāk labs vai izklaidējošs, lai būtu paties. Noskaitiet līdz desmit, salīdziniet ar uzticamiem avotiem un saglabāiet vēsu galvu!

6. PIRMS DALĪTIES, PADOMĀJIET!

Ziņa var būt arī reālu vai vecu notikumu sagrozījums, kā arī tā var būt publicēta satīras nolūkā. Virsraksts var būt īpaši izvēlēts, lai izraisītu spēcīgas emocijas. Ja notikums ir reāls, par to ziņas lielākie plašsaziņas līdzekļi.

1. PĀRBAUDIET SATURU

Vai fakti nav sagrozīti? Vai skaitļi ir precīzi? Uzticami plašsaziņas līdzekļi vienpusīgus viedokļus publicē tur, kur ir to vieta — pie komentāriem, nevis ziņām.

2. PĀRBAUDIET INFORMĀCIJAS IZPLATĪTĀJU

Vai jums tas ir zināms? Vai vietnes adrese neizskatās dīvaina? Pārbaudiet sadaļu "Par mums". Kā intereses tas pārstāv? Kas to finansē? Pārbaudiet, ko par attiecīgo tēmu vēsta citi (uzticami) avoti.

3. PĀRBAUDIET AUTORU

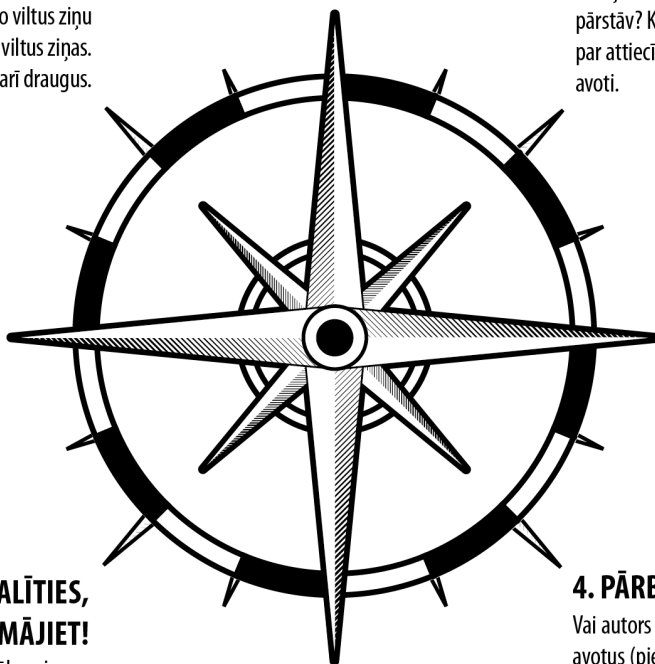
Vai tā vispār ir reāla persona? Labi pazīstama žurnālista agrāk publicētie darbi vienmēr būs atrodami. Ja autors savu vārdu izdomājis (vai vārds vispār netiek norādīts), tad, visticamāk, arī pati ziņa būs viltota.

4. PĀRBAUDIET AVOTUS

Vai autors izmanto uzticamus avotus (piemēram, labi pazīstamus un cienījamus plašsaziņas līdzekļus?) Vai minētie eksperti ir reālas personas? Ja vēstījumā izmantoti anonīmi avoti (vai atsauce uz tiem nav vispār), tas var liecināt par viltus ziņu.

5. PĀRBAUDIET ATTĒLUS

Attēli spēcīgi ietekmē cilvēkus un ar tiem ir viegli manipulēt. Meklētāji var palīdzēt noskaidrot, vai attēls jau iepriekš nav ticis izmantots citā kontekstā. InVID spraudnis⁽¹⁾ var jums palīdzēt atklāt ar video vai attēliem veiktas manipulācijas.

1) legūt spraudni [InVID projekta](#) vietnē.

2) Piemēram, sekojiet [@EUvsDisinfo](#)/[@EUvsDisinfo](#), [@DFRLab](#)/[@DFRLab](#) vai [@StopFakingNews](#)/[@stopfakeukraine](#)

Ši ir 2017. gada martā publicētā pārskata atjaunināta versija.

